

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО ТА СЕРЕДНЬОВІЧНОГО СХОДУ
для студентів**

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **032 Історія та археологія**
освітній рівень **перший (бакалаврський)**
освітня програма **Краєзнавство, екскурсознавство та історико-культурний туризм**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2023/2024
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	екзамен

Викладач: Жданович Олеся Петрівна, доктор кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ– 2023

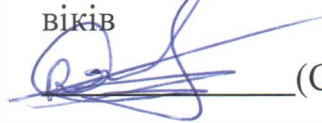
Розробники:

Жданович Олеся Петрівна, доктор історичних наук, асистент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

Руднічук Анна Анатоліївна, асистент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

 (Ставнюк В.В.)

Протокол № 10 від «28» серпня 2023 р.

Схвалено науково – методичною комісією історичного факультету

Протокол від «31» 08 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії (Терес Н.В.)

«31» 08 2023 року

1. Мета дисципліни – формування системних знань студентів історичного факультету про зародження, особливості та етапи розвитку населення цивілізацій Стародавнього Сходу, а також країн Середньовічного Сходу.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* хронологію та періодизацію подій Стародавнього та Середньовічного Сходу.
2. *Вміти* критично аналізувати повідомлення джерел, аналізувати різні явища соціально-економічного, політичного, етно-релігійного і культурного розвитку цивілізацій періоду Стародавнього Сходу, а також країн Стародавнього Сходу.
3. *Володіти елементарними навичками логічного та критичного мислення, самостійної оцінки та тлумачення історичних процесів та фактів, самостійного пошуку джерел і наукової літератури.*

3. Анотація навчальної дисципліни: Вивчатимуться основні етапи та хронологія подій становлення людської цивілізації у соціокультурному явищі Стародавнього та Середньовічного Сходу. Будуть проаналізовані погляди на становлення держави серед давніх народів, формування та еволюцію державних та громадянських інституцій. Вивчатиметься процес технологічного прогресу на Стародавньому Сході та Сході періоду Середньовіччя. Висвітлюватимуться процеси етногенезу давніх народів та особливості їхнього культурного розвитку. Аналізуватиметься міфологічне мислення давніх людей, їхній світогляд та взаємини з природою, поява нових релігій та морально-етичних вчень, а також їхній вплив на політичні та культурні аспекти. В ході вивчення дисципліни будуть отримані навички критичного опрацювання джерел та вміння видобувати історичну інформацію з різних типів джерел та давньої та середньовічної літератури.

4. Завдання (навчальні цілі): формування вмінь студентів системно й історично аналізувати загальне й особливе в суспільно-політичному, економічному, культурному і духовному розвитку цивілізацій Стародавнього та Середньовічного Сходу, вироблення навичок компаративного бачення культурних процесів у хронологічних рамках стародавньої історії, а також періоду Середньовіччя, вироблення толерантного і об'єктивного ставлення до різних народів, культур, релігійних вчень, об'єктивного бачення різноманітності соціо-культурних систем, методики опрацювання наукової літератури та джерельних публікацій з дисципліни. Студент повинен **знати** причини та наслідки історичних подій та явищ на Сході у період Стародавньої та середньовічної доби. Студент повинен **вміти** давати оцінку подіям в історії Стародавнього та Середньовічного Сходу, робити узагальнення та висловлювати самостійні висновки з тих чи інших проблем історії давніх цивілізацій та країн Сходу у добу Середньовіччя.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1.знати;2.вміти;3.комунікація;4. Автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий Критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні етапи, хронологію подій, головних дійових осіб у розвитку цивілізацій Стародавнього Сходу та держав Середньовічного Сходу	Лекція, семінари, Самостійна робота	Доповідь, доповнення, підготовка письмових робіт, МКР№1,МКР№2	15%
1.2	Знати причини та наслідки політичних, соціальних та релігійних протиріч у Суспільствах Стародавнього та Середньовічного Сходу	Лекція, семінари, Самостійна робота	Доповідь, виголошення самостійних висновків, доповнення, МКР№1.	5%
1.3	Знати причини та наслідки політичних, соціальних факторів розвитку суспільств Стародавнього та Середньовічного Сходу	Лекція, семінари, Самостійна робота	Доповідь, доповнення, підготовка письмових робіт, МКР№2	10%
1.4	Знати природно-кліматичні умови та географію Стародавнього Сходу, рух народів, знань та технологій.	Лекція, семінар, самостійна робота	Письмові доповіді. МКР№1,МКР№2.	10%
2.1	Вміти давати критичну характеристику джерельної бази з історії Стародавнього та Середньовічного Сходу	Семінар, самостійна робота	Доповідь та доповнення на семінарах,МКР№1 ,МКР№2	10%
2.2	Вміти використовувати фактологічний матеріал для підготовки інформаційних наукових довідок	Семінар, самостійна робота, презентація	Доповідь, дискусія, доповнення на семінарах.	10%
2.3	Вміти прослідкувати причинно-наслідкові зв'язки подій, фактів, явищ та персоналій в історії цивілізацій Стародавнього та Середньовічного Сходу	Лекція, семінар, самостійна робота	Іспит	20%
4.1	Робити самостійні висновки щодо суспільно-політичного розвитку народів Стародавнього та Середньовічного Сходу та робити самостійні оцінки перспектив появи та розвитку суспільно-політичних процесів.	Лекція, семінар, самостійна робота	Іспит	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни(код)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	4.1
Програмні результати навчання(назва)								
ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний період або проблему (в тому числі з краєзнавства, історико-культурного туризму та екскурсійної справи).	+	+	+	+				+
ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.	+	+	+			+	+	
ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.	+	+	+	+	+	+	+	

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- Семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота: РН1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.2. – 10 балів/3 бали*.

2. Оцінювання роботи під час семінарських занять:

РН1.1, 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 2.2., 2.3., 4.1 - 15 балів/9 балів*.

3. Самостійна робота: РН2.1., 2.2., 2.3. – 5 балів / 3 бали*.

*максимальний бал/пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- Підсумкове оцінювання (у формі іспиту/комплексного іспиту):

- Форма оцінювання – іспит;

- Максимальна кількість балів, які може отримати студент на іспиті – 40 балів;

- Оцінюються такі результати навчання студента: знання хронології подій та географії Стародавнього Сходу, вміння встановити причинно-наслідковий зв'язок між фактами, явищами, персоналіями цивілізацій Стародавнього Сходу та країнами Середньовічного Сходу, вміння з'ясувати причини, умови, простежити хід, визначити головні рушійні сили суспільно-політичного розвитку.

- форма проведення заліку – письмова, види завдань – комплексні з елементами тестових технологій;

- мінімальний пороговий рівень іспитової оцінки, за якої іспит вважається складеним – 24 бали.

- умови допуску до іспиту:

Необхідна умова допуску до іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до іспиту за результатом роботи в семестрі 36 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані за виконання практичних завдань на семінарах та виконання письмових самостійних робіт, виконання двох модульних контрольних робіт, а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (заліку), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу сформований в два змістових модуля, який складається з семінарських (практичних) занять, самостійної роботи та модульних контрольних робіт.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (оцінки за відповіді на семінарах, бали за самостійну роботу, бали за модульні контрольні роботи) і підсумкове оцінювання (залікова контрольна робота).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів).

Модуль 1. Особливості розвитку цивілізацій Стародавнього Сходу			Модуль 2. Особливості розвитку країн Середньовічного Сходу			Екзамен
30 залікових балів. (максимум)			30 залікових балів. (максимум)			40 балів
Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	
15 Балів (максимум)	5 Балів (максимум)	10 Балів (максимум)	15 Балів (максимум)	5 Балів (максимум)	10 Балів (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь,

доповнення, участь у дискусії, запитання, опонування).

Під час семінару студент має можливість отримати від 0 до 3 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- Відповідь самостійна, розкриває питання, базована на аналізі джерел та історіографії 3 бали;
- Доповідь розкриває питання, але не має структури і часових рамок, Джерела носять ілюстративний характер 2 бали;
- Доповідь компілятивна, опрацьована загальна історіографія 1 бал;
- Доповідь компілятивна, без аналізу джерел і історіографії 0 балів.

Самостійна письмова робота подається студентом впродовж семестру (не пізніше 1 грудня). Оцінюється за шкалою від 0 до 5 балів. Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- робота структурована, логічна, виклад матеріалу послідовний 1 бал;
- самостійна, критична характеристика джерел 1 бал;
- опрацювання широкого кола історіографії та її аналіз 1 бал;
- висновки самостійні та відповідають темі 1 бал;
- виклад матеріалу аргументований і обґрунтований 1 бал;

Іспитова контрольна робота складається з різних завдань:

- 1 завдання (10 балів загально) – проста відповідь (так/ні) – 0-1 бала;
- 2 завдання (12 балів загально) – обрати правильні відповіді – 0-3 бали;
- 3 завдання (8 балів загально) – на знання фактологічного матеріалу – 0-8 балів;
- 4 завдання (10 балів загально) – аналітична відповідь, з узагальнюючим висновком – 0-10 балів.

Критеріями оцінювання завдань 3 і 4 є:

- розкрито тему завдання - 2 бали (де 1 бал – відповідь неповна);
- названо хронологічні рамки, основні дати історичного явища або події – 2 бали (де 1 бал – відповідь неповна);
- наведено та простежуються причинно-наслідкові зв'язки історичних подій та явищ – 2 бали (де 1 бал – відповідь неповна);
- названо головних діючих осіб – 2 бали (де 1 бал відповідь неповна);
- сформульовано висновки – 2 бали (де 1 бал – відповідь неповна).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **24 бали**.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова іспитова робота)/іспит	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	24	24	60
Максимум	60	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Номери назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль №1.				
Особливості розвитку цивілізацій Стародавнього Сходу				
1.	Вступ до історії Стародавнього Сходу. Характеристика джерельної бази, хронології та періодизації, аналіз проблеми в історіографії	2	-	6
2.	Тема 1. Становлення цивілізації Стародавнього Єгипту	4	-	6
3.	Тема 2. Розвиток Стародавньої Месопотамії	2	6	4
4.	Тема 3. Становлення та формування Цивілізації Стародавнього Китаю.	4	2	6
5.	Тема 4. Ахеменідська світова імперія в Ірані	2	4	6
6.	Тема 5. Розвиток Стародавньої Індії	2	-	6
	<i>Модульна контрольна робота 1</i>			2
Змістовий модуль №2.				
Особливості розвитку країн Середньовічного Сходу				
7.	Вступ до історії Середньовічного Сходу. Характеристика джерельної бази, хронології та періодизації, аналіз проблеми в історіографії	2	4	6
8.	Тема 7. Країни Далекого Сходу	2	4	6
9.	Тема 8. Номадичні цивілізації Євразії у добу середніх віків	2	2	4
10.	Тема 9. Розвиток середньовічних країн Близького й Середнього Сходу	4	4	6
11.	Тема 10. Країни Південної та Південно-Східної Азії в середні віки	4	4	
	<i>Модульна контрольна робота 2</i>			2
	ВСЬОГО	30	30	60

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 30 год.

Семінари – 30 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Гоман Ю.О., Охріменко О.С. Цивілізації Стародавнього Сходу. Китай. Навчально-методичний посібник.– Київ, 2021.– 208 с.
2. Кіндер Г., Хільгеман В. Всесвітня історія: dtv-Atlas: Пер. з нім. / Худож. Гаральд і Рут Букор; Наук. ред. пер.: А.Г. Слюсаренко, О.Ф. Іванов. Київ: Знання-Прес, 2001. 632 с.
3. Крижанівський О.П. Історія стародавнього Сходу.– Київ, 2002.– с.7-111.
4. Рубель В.А. Історіописання на Сході. Книга перша. Стародавній Єгипет і Передня Азія. Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2019. 416 с.
5. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу: Курс лекцій. Київ: Либідь, 1997. 464 с.
6. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу: Підручник. Київ: Либідь, 2002. 736 с.
7. Рубель В.А. Історія Середньовічного Сходу: Тематична хрестоматія. Вид. 3-тє, доп. і перероб. Київ: Либідь, 2011. 792 с.

Додаткові:

1. Childs-Jonson E. The Oxford handbook of early China. – New York, 2020.
2. Fletcher, Banister, Dan Cruickshank. Sir Banister Fletcher's a History of Architecture. 20th ed. Architectural Press, 1996.
3. Hallo, William W. & William Kelly Simpson. The Ancient Near East: A History. 2nd ed. Holt Rinehart and Winston, 1997.
4. Marc Vande Mieroop, History of the Ancient Near East: Ca. 3000-323 B.C., Blackwell Publishers, 2nd edition, 2006
5. Sasson, Jack. The Civilizations of the Ancient Near East, New York, 1995.
6. Scarre, Christopher&Brian M. Fagan. Ancient Civilizations. 3rd ed. Prentice Hall, 2007.
7. Stol Marten. Women in the Ancient Near East. De Gruyter, 2016.—706 p.